

SVENSKA KYRKAN LINKÖPINGS STIFT

Antikvarisk och teknisk tillsyn i Linköpings stift

Projekt-ID 39 711

Gunnar Nordanskog
2015-12-07

Sammanfattande rapport. Projektet finansieras av Kyrkoantikvarisk ersättning KAE 2014 och Linköpings stift.

Innehåll

Bakgrund	2
Projektkostnader och finansiering, ekonomisk översikt	2
Urval	2
Inventeringsmetod	5
Rapportering	5
Resultat	5
Skadeläget	5
Inventarieböcker och Sacer	6
Uppföljning.....	6

Bakgrund

De kyrkliga inventarierna är en omistlig del av det kyrkliga kulturarvet. Det har tidigare inte funnits någon samlad bild av beståndet och skadeläget i stiftet, vilket är nödvändigt för att initiera åtgärder och prioritera bland ersättningsansökningar för KAE.

Tidigare genomförda skadeinventeringar av bemålat trä har givit mycket goda erfarenheter och uppmärksammat stora konserveringsbehov. Inventeringarna har genererat ett stort antal projekt avseende konservering, stöldsäkring, förbättrad inventarieförvaring och klimatövervakning. Detta har nu följts upp med motsvarande inventering av textil och metall, och därmed är kulturhistoriskt värdefulla inventarier och inredningar i stiftets skyddade kyrkor i det närmaste fullständigt inventerade avseende bestånd och skadeläge. Undantagna är böcker, kyrkklockor och föremål av glas och sten, vilka ännu inte har skadeinventerats.

Skadeinventeringen av textil- och metallföremål inleddes 2011 i hela stiftet och genomfördes av konserveringsateljéerna vid läns museerna i Jönköping (25 kyrkor), Kalmar (37 kyrkor) och Östergötland (168 kyrkor). Östergötlands museum hann dock inte färdigställa inventeringen 2011-2012, varför detta projekt tillkom som en avslutande etapp omfattande 46 kyrkor.

Projektkostnader och finansiering, ekonomisk översikt

Kostnader

Stiftsantikvarien, nedlagd tid 129 timmar á 450 kr (varav 50 % av tiden får finansieras av KAE)	58 050 kr
Östergötlands museum	1 257 404 kr
Summa	1 315 454 kr

Finansiering

Kyrkoantikvarisk ersättning	1 286 429 kr
Stiftets egeninsats	29 025 kr
Summa	1 315 454 kr

Budget

Avvikelse från budget (överskott)	-159 546 kr
-----------------------------------	-------------

Urval

Inventeringen har omfattat 229 av de av stiftets kyrkor som skyddas av Kulturmiljölagen 4 kap, 3-4 §§ (se lista nedan). Undantagna från inventeringen är Heliga korsets kapellkrematorium (Motala), Lindö kapell (Norrköping) och Lilla Aska kapellkrematorium (Linköping) samt ett antal kapell på kyrkogårdar, där mängden skyddade inventarier har bedömts vara så lågt att det inte motiverat en inventering. Kyrkor byggda efter 1939 och som saknar särskilt skydd enligt KML 4 kap 4 § har inte inventerats.

Bland inventarierna skulle ett urval göras där endast föremål av kulturhistoriskt värde skulle inventeras. Detta har visats sig svårt att genomföra i fält då varje föremål kan ha särskilda skäl att betraktas som kulturhistoriskt värdefullt även om det är av yngre datum eller av ringa konstnärligt värde. Därför har de flesta föremål inom de

båda kategorierna textil och metall inventerats, men de har i många fall lagts som ett inventarienummer för att effektivisera hanteringen i de fall då de har ett uppenbart ringa kulturhistoriskt värde. Ett exempel är stolor, predikstolskläden och vaser, som ofta finns i stort antal och som är tillkomna under 1900-talets andra hälft. De uppgifter som nu finns tillgängliga genom inventeringen kommer dock att underlätta framtida bedömningar huruvida föremålen ska betraktas som kulturhistoriskt värdefulla och därmed vara lagskyddade och berättigade till kyrkoantikvarisk ersättning.

Inventerade kyrkor:

Adelövs kyrka	Frödinge kyrka	Ingatorps kyrka
Ankarsrums kyrka	Furingstads kyrka	Jonsbergs kyrka
Appuna kyrka	Gamleby kyrka	Järeda kyrka
Asby kyrka	Gammalkils kyrka	Järstads kyrka
Askeby kyrka	Gistads kyrka	Kaga kyrka
Askeryds kyrka	Gladhammars kyrka	Kimstads kyrka
Asks kyrka	Godegårds kyrka	Kisa kyrka
Bankekindes kyrka	Grebo kyrka	Klockrike kyrka
Bellö kyrka	Gryts kyrka	Konungsunds kyrka
Bjälbo kyrka	Gusums kyrka	Kristbergs kyrka
Björkebergs kyrka	Gärdeby kyrka	Krokeks kyrka
Björstätters kyrka	Gårdveda kapell	Kråkshults kyrka
Blackstads kyrka	Gärdserums kyrka	Kuddby kyrka
Blåviks kyrka	Hagebyhöga kyrka	Kullerstads kyrka
Borgs kyrka	Hallingebergs kyrka	Kumla kyrka
Boxholms kyrka	Hannäs kyrka	Kvarsebo kyrka
Bredestads kyrka	Haurida kyrka	Kvillinge kyrka
Bälaryds kyrka	Heda kyrka	Källstads kyrka
Börrums kyrka	Hedvigs kyrka	Kärna kyrka
Charlottenborgskyrkan	Herrberga kyrka	Kättilstad kyrka
Dagsbergs kyrka	Herrestads kyrka	Landeryds kyrka
Dalhems kyrka	Hjorteds kyrka	Ledbergs kyrka
Djursdala kyrka	Hogstads kyrka	Lillkyrka
Drothems kyrka	Horns kyrka	Linderås kyrka
Edshults kyrka	Hovs kyrka	Linköpings domkyrka
Ekeby kyrka	Hults kyrka	Ljungs kyrka
Ekebyborna kyrka	Hultsfreds kyrka	Locknevi kyrka
Eksjö kyrka	Hycklinge kyrka	Lofa kyrka
Figeholms kyrka	Hägerstads gamla kyrka	Lofthammars kyrka
Fivelstads kyrka	Hägerstads kyrka	Lommaryds kyrka
Flisby kyrka	Hällestads kyrka	Lönneberga kyrka
Flistads kyrka	Häradshammars kyrka	Lönsås kyrka
Folkströms kapell	Hässleby kyrka	Malexanders kyrka
Fornåsa kyrka	Högby kyrka	Marbäcks kyrka
Frinnaryds kyrka	Höreda kyrka	Matteus kyrka

Mellby kyrka	Skeppsås kyrka	Virserums kyrka
Misterhults kyrka	Skällviks kyrka	Vists kyrka
Mjölby kyrka	Skärkinds kyrka	Vreta klostets kyrka
Mogata kyrka	Skönberga kyrka	Vånga kyrka
Motala kyrka	Slaka kyrka	Vårdnäs kyrka
Målilla kyrka	Stjärnorps kyrka	Vårdsbergs kyrka
Mörlunda kyrka	Stora Åby kyrka	Vårfrukyrkan
Normlösa kyrka	Strå kyrka	Väderskärs kapell
Norra Solberga g:a kyrka	Styrstad kyrka	Väderstad kyrka
Norra Solberga nya kyrka	Sunds kyrka	Värna kyrka
Norra Vi kyrka	Svanshals kyrka	Västerlösa kyrka
Nykils kyrka	Svinhults kyrka	Västra Eds kyrka
Nässja kyrka	Sya kyrka	Västra Eneby kyrka
Odensvi kyrka	Säby kyrka	Västra Hargs kyrka
Oppeby kyrka	Södra Vi kyrka	Västra Husby kyrka
Orlunda kyrka	Tanneforskyrkan	Västra Ny kyrka
Pelarne kyrka	Tidersrums kyrka	Västra Ryds kyrka
Rappestad kyrka	Tingstad kyrka	Västra Stenby kyrka
Regna kyrka	Tjällmo kyrka	Västra Tollstads kyrka
Rejmyre kyrka	Tjärstad kyrka	Västrums kyrka
Ringarums kyrka	Torpa kyrka	Väversunda kyrka
Rinna kyrka	Tranås kyrka	Yxnerums kyrka
Risinge kyrka	Trehörna kyrka	Å kyrka
Rogslösa kyrka	Tryserums kyrka	Åsbo kyrka
Rumskulla kyrka	Tuna kyrka	Åtvids gamla kyrka
Rystads kyrka	Tveta kyrka	Åtvids stora kyrka
Röks kyrka	Tåby kyrka	Älvestads kyrka
Rönö kyrka	Törnevalla kyrka	Ödeshögs kyrka
S:t Anna gamla kyrka	Törnsfalls kyrka	Örberga kyrka
S:t Anna kyrka	Ukna kyrka	Örtomta kyrka
S:t Johannes kyrka	Ulrika kyrka	Östra Eds kyrka
S:t Lars kapell, Eksjö	Vadstena klosterkyrka	Östra Eneby kyrka
S:t Lars kyrka	Valdemarsviks kyrka	Östra Hargs kyrka
S:t Laurentii kyrka	Vallerstads kyrka	Östra Husby kyrka
S:t Olai kyrka	Varv-Styra kyrka	Östra Ny kyrka
S:t Petri kyrka	Vena kyrka	Östra Ryds kyrka
S:ta Gertruds kyrka	Veta kyrka	Östra Skrukeby kyrka
Sankta Maria i Johannelund	Viby kyrka	Östra Stenby kyrka
Simonstorps kyrka	Vikingstad kyrka	Östra Tollstad kyrka
Sjöggestad kyrka	Vimmerby kyrka	Överums kyrka
Skeda kyrka	Vinnerstad kyrka	
Skedevi kyrka	Vireda kyrka	

Inventeringsmetod

Konservingsateljéerna vid respektive länsmuseum fick uppdraget att genomföra inventeringen. Under de tidigare genomförda delprojekten har provinventeringar och möten mellan samtliga deltagare och med länsstyrelserna, där riktlinjerna har fastställts för urval, nomenklatur, dokumentationsmetoder och skadebedömningar. Föremålen har fotograferats, mätts, och beskrivits och uppgifterna har förts in i den egenutvecklade databas som stiftet använt vid tidigare skadeinventeringar. En skadebedömning har också gjorts, där skadan beskrivs och värderas enligt följande skala:

- 1 = akut åtgärd
- 2 = åtgärdas inom 3 år
- 3 = åtgärdas i samband med annat arbete
- 4 = estetisk åtgärd
- 5 = åtgärdas ej

Konservatorerna har även noterat klimat, förvaringsutrymmen och behov av stöldsäkringar.

Den nu avslutande delen av inventeringen har fortsatt på den inslagna vägen. Tidsåtgången har varit ca 30 timmar per kyrka, inklusive förarbete, restid och efterarbete. Till detta kommer stiftets arbete med registervård, utskrifter och utskick till församlingarna.

Rapportering

Konservatorerna har levererat inventeringsresultatet i form av foton och databasuppgifter har digitalt till stiftet, tillsammans med ett följebrev för varje kyrka, där särskilda omständigheter har noterats. Stiftet har sedan vidare bearbetat databasen för att eliminera slarvfel och så långt som möjligt få ensartade uppgifter. Därefter har stiftet tryckt ut ett exemplar av skadeinventeringen för varje kyrka och sänt till berörd församling/pastorat med ett sammanfattande följebrev för alla deras kyrkor och en uppmaning att inarbeta skadeinventeringarna i vård- och underhållsplaneringen.

Resultat

Skadeläget

Stiftets databas för skadeinventering innehåller knappt 20 000 poster, men antalet föremål är betydligt fler eftersom flera föremål ibland samlas under en post, till exempel lampetter, stolor, föremål på tornvinden. Av dessa poster är 5 161 textilier hittills registrerade (med reservation för att det verkliga antalet är något högre då de 8 sista kyrkorna ännu inte är färdigbearbetade i databasen), med noterade åtgärdsbehov enligt följande:

Akut åtgärdsbehov	336
Åtgärdas inom 3 år	723
Åtgärdas i samb. m annat arbete	298
Estetisk åtgärd	71
Summa textilier m åtgärdsbehov	1 428

Antalet föremål av metall är uppskattningsvis dubbelt så stort, men åtgärdsbehoven är vanligen mindre. Databasen har inte haft ”metall” som ett genomgående sökord, varför det inte går att göra en lika enkel sammanställning som för textilerna. Metallföremålen är istället kategoriserade som till exempel nattvardskärl, ljusredskap eller vaser. En uppskattning är ändå möjlig att göra där ca 10-15% av metall- och textilföremålen eller ca 1 500-2 000 föremål kommer att behöva åtgärdas inom de närmaste åren. I de flesta fall är det dock inte fråga om akuta konserveringsåtgärder, utan det handlar vanligen om att förbättra förvaringen, göra en mindre översyn eller ta ett föremål ur bruk.

Inventarieböcker och Sacer

Stiftet har låtit exportera uppgifterna från skadeinventeringens databas till det nationella inventarieregistret Sacer. Endast 9 stycken kyrkor återstår att överföra, därefter har alla inventerade kyrkor utan kostnad för församlingarna fått sina inventarieförteckningar digitaliserade. Detta projekt finansieras helt av Linköpings stift och faller således utanför det KAE-finansierade inventeringsprojektet.

Uppföljning

Databasen från skadeinventeringen används till att söka fram vilka inventarier som har åtgärdsbehov. Det har redan legat till grund för ansökningar om KAE för åtgärder av påpekade skador eller brister. Databasen används också vid efterfrågan för att göra översikter och sammanställningar av kulturhistoriska förhållanden. Vidare har databasen använts för att snabbt få fram nödvändiga uppgifter om stulna föremål.

Stiftet kommer att fortsätta arbeta med databasen, eftersom vi endast har läsbehörighet i Sacer och eftersom databasen innehåller uppgifter som inte ryms i Sacer. Det är visserligen olyckligt med dubbel registerföring, men tills vidare finns ingen bättre lösning.

Inom cirka 10 år bör en förnyad skadeinventering göras av samtliga stiftets kyrkliga inventarier. En sådan förnyad inventering kan förväntas genomföras med en betydligt mindre arbetsinsats än hittills, eftersom de grundläggande uppgifterna redan finns samlade.